

כערער בערבה

מ. טביב

אותה שנה מלאה ליחיא שנתו הכ"ב. ובשערי חיו מתדפקת היתה ופורצת שנתו הכ"ג. באה זו לחייו, כאחיותיה שהקדימוה, במרחשוון. בתקופת הסתיו. יחיא זה לו עידן מאותו יום ואותה שעה שפסק להאמין במזלות וגורלות ושאר אמונות תפלות כיוצא בהם. לבו, אף על פי כן, היה נוקפו משעה ששנה חדשה פורצת היתה לחייו. בחביוני לבו מאמין היה ששעת לידתו לא באה בתקופה זו של השנה אלא מחמת שמזלו רע. וסימנך — אותה עגמה שבכל שנה בתקופתה זו נדחסת היתה ללבו וממלאה אותו וסותמת בו שביבים של חדה וזיקים של מאור כלשהו. הירבה יחיא בשעתו לשפץ חצרו ונטע בה אילנות מרובים. והללו נתגדלו ופרשו גופם.

הנה אותה שורה של ברושים שנטע בארכו של המגרש מצדו הדרומי. וזו השורה של ארנים שנטעה בארכו מצדו הצפוני. אילו היה נוטע במגרשו אילנות שאינם נשירים בלבד, ומסתפק בהם, אפשר שלא היה חש בחריפות שכזו בואו של סתיו ואותה עגמה שהיתה שולטת עליו עם בואו. אלא שהוא לא נסתפק בכך. בצדה של בוגנויליה שנטעה בחזית־מגרשו לצדו של רחוב — נטע שני אילנות של תות. סביר היה בשעתו שאם יטע במגרשו מקצת אילנות נושאי פרי כגון עץ־תפוח, אילן של מישמיש ושנים־שלושה אילנות של שקדים, לא יחא בכך משום הוזהר. כשיהיו בני הבית לעתיד לבוא, לכשיגדלו הללו, בזקקים לפירות, יטלו להם משלהם ומן המוכן ולא יהיו מזילים ממנום לכיסו של מחמוד איש לוד וכמותו. והדין היה עמו. ולא היה אדם שיברך אותו בלבו על אותן נטיעות כנעמה אמו. ששעה ורוכל במרכולתו היה מחמר בחמורו והוא מצוה ברחובם של התימנים ומכרזו על סחורתו: „יאלה יא־מישמיש“ או „יאלה יא־תופח“ — היתה היא נוטלת טנאה בידה ולא היתה יוצאת לרחוב כשאר נשים לחזור אחרי אותו מחמר ולישא וליתן עמו על מקחה — אלא שהיתה נפנית לחצרה והולכת לאותם אילנות, בודקת ותרה בעיניה בין בדי האילן, היכן הוא הפרי שכבר הבשיל, ואם הוא מצוי בהישג ידה הרי היא תולשת אותו מבדו ואם הוא רחוק מהישג ידה, הרי היא אוצת באותו בד בזהירות מרובה ומנענעתו עד שפריו הבשל נושר מאליו לתוך טנאה, ובתוך מעשה היתה מברכת בחצי קול בינה לבין עצמה לזה שנטע לו לעץ בשעתו, ליחיא בנה וכך היתה אומרת: „אלוהים יאיר לך מזלך וישלים חוסן בגופך ויאריך ימך, יא־ההוא שנטעת לעץ זה“. אלא שאין לך טובה שהקדוש ברוך הוא משפיע בשעת רצון על ברואיו שאין רעה בצדה. הרי לך: ברא אביב לבריות וכנגדו ברא סתיו, ברא קיץ וכנגדו חורף, ברא פריחה וכנגדה כמישה. וכלום לא יכול היה להשלים טובתו, ואביב עולמים יוריד לבריותיו ופריחת נצח תהא משגשגת ולא יהיו חיים צצים וחיים קומלים? ולא יהיו צלליהם של מות וכמישה נטויים ומרחפים על יקומו ובריותיו וחישת סוף כל חי נטועה בקרקעית נשמתם ועגמה שנובעת מכך מאפילה על חייהם?

בימים של סתיו רואה אדם כנגדו עולם גדול ורחב, מאוים וזר. זר באפלותו ואפל בזרותו. רוחות סער מנשבות בו. אילני ענק מהנודדים מפניהן באימה ונכפפים להם, חלשים שבהם טרפיהם נושרים מעליהם, ועומדים הם עירומים בפניהם ביראה ובחלחלה. קדרות שתורה עולה בחלל, משתלטת וכובשת לאיטה פנים מאירים של שחק. והיכן זוהר חמה שיבקיעו קרניו מאפלוּלית מעובה של קדרות זו?

נאות הן שקיעות של סתיו מאחיותיהן בשאר יממות השנה. יממות שאביב וקיץ משמשים

בהן — האויר צלול, השחק בהיר וכחלת במלוא עומקה פרושה עליו, שקיעה שבהן רישומה אינו ניכר בלבו של אדם. בימים של אביב וקיץ בוטחת חמה בגבורתה וכששוקעת — אין היא טורחת אלא להטיל עצמה לערש של סגול ומצטנעת היא בו. יודעת חמה. בלילה נהיר — לבנה ששפעה עליה מאורה משמשתה. לילה מאופל — כוכבים זורחים ברבוא כרבותיהם משמשים לה. יכול שאינם אלא נחים ברבצה עד שתחזור היא למחר ותחדש שלטונה.

יממות של חורף קודרות הן מתחילתן ועד סופן. לילה ויום משמשים בהן בערבוביה בלא חציצה ראויה לשמה ביניהם. אחד הוא הדלף שדולף בהן. אחד הוא הרפש שמעסה בהן ואחת היא קדרות ששרויה בהן. חמה לבנה וכוכבים שרויים הם בליקוי מתחלתן ועד סופן. אין בהן זוהר שקיעות וריחות, שאדם יחוש כבדה של אפלה שבה הוא שרוי. ואילו, יממות של סתיו אחרות הן מעיקרן. ימים שבהן, יש חמה שעבים החשיכו עליה עולמה במרביתו של יום, אחרת הלציה בגבורה ופוחתת בסופו בקרב איתנים עם אסוריה העבים. תחילה מנגחת היא לאותם עבים שמקיפים לה בקרניה החדות ובכך מפרדתם ומפצלת אחדותם. ואלו מאחר שנתפוררו הללו לעביבים, זריוס שבהם פורשין לצדדין ואין נוטלים להם עזות להתקרב לטווח קרניה. יכול שאומרים הם כמי שאומר: זבובי קיץ בסוף ימיהם, עקיצתם סכנתה מרובה, אלא שהם במעמדם זה המרוחק חוזרים ומתאחדים ביניהם ומצפים... לאמיתו של דבר, יודעים הללו שאין שווה להם בהיזק שכרוך בהתכתשות זו. שבין כך ובין כך אין בגבורה זו שנגלית בחמה אלא כעין עוית גוף של גוסס בסמוך למיתתו. שהרי יודעים הם: דקות מועטות לאחר מכן לא יהא בחלקם אלא לבוא ולסתום עליה את הגולל. לכך הם צופים בהשקט ובבטחה. ואילו אותם עביבים שלא נודדו כל צרכם — הללו עלובים הם, שאותה שעה ממיסה היא אותם בהבל שבפיה ושלהבתה פושה בהם ומיתמרת ועולה. קונה לה חמה בכך גדלות של מיחה כשמשון הגבור בשעתו אלא שלא ליותר מכך היא זוכה. סופה ששוקעת היא לקברה רפויה וכהויה ובה בשעה עטים אליה אותם הררי שחור של עבים ואינם טורחים אלא להדחיק שיירי זוהר שבשובלה, עמה, לבית קבורתה. ותם ונשלם. עלטה מושלת בכיפת הרקיע.

אי שם ברחבה של הבריאה, אדם — ישות זעירה — שצפה בקרב איתנים זה — סתיו של ימים מותש בלבו לאחר מכן בחווק. ראה אדם כל שראה ונסתכם לו חשבונו. קמילה, כמישה, נהרות אש אדומים כדם, גסיסה של חמה, אפלה, מוות. חלחלה אחזת בו, יתמות ובדידות של ישות זעירה בגודלו של עולם ועמון כמיהה.

נחבא אדם בפנינתו ומכווץ גופו בה. קטן הוא ומקטין הוא עצמו ביותר על קטנותו המצוייה, שלא יבלוט בעיצומה של בריאה זועמת ואימתנית זו. ירא הוא על נפשו הימנה. קרה באה בו מלבר ומלגו. לכך דוחס הוא גופו בבלואים ומתכרבל בהם. רוצה הוא שיחס לו, ואילו נפשו שוקעת אף היא ממעלות לבו לתחתית ומהתם פורצת היא לתוך דמו, נדחסת למבואות ורידיו שמוליקים לדמו בגופו ונעה עמו סוערת ומסעירה, ובאה בבשרו. מצטמרר עורו של אדם, בשרו מרטיט וחיידודין באין בו. תאוה עזה באה בו לבשר בדומה לשלו ושאינו משלו, שידחק בו שיתחכך ויחוש בו, וכל כך למה? להפיק בדידות של ישותו הזעירה בגודלה של בריאה מאוימת זו. אין תאוה זו מושגת — גוברת עליו עצבות ועגמה באה בו.

משכיל היה יחיא, גבון דעת ומיושב בה. אלא שלענין זה של סתיו לא העמיק להבין, לא נתפש בשכלו, שאותה עגמה שיורדת עליו בימים של סתיו אינה אלא תולדה של סיבות שהקדימה ותכנה הנסתר הודאי היה: „זכור יום מיתתך“, כסבור היה: מזל רע הוא שנתמזל עליו, לא היה יודע שלא בו בלבד עגמת סתיו זו שולטת. עברו על יחיא כ"ב סתוים בחייו ומיום שעמד על דעתו, עגמה זו שבהם תדיר היה נכבש לה. אלא שסתיו זה ששתיו הכ"ג היתה פורצת

בו לחייו נתעצמה עליו מכהרגלה. דומה היה עליו שלא עגמתו של סתיו זה בלבד היא שמכבידה עליו, אלא שנתחברו עגמות שבשאר שנים קודמות עם זו שלפניו ושלטו בו. אלא שבפעם הזאת נתחווה לו סיבתה. רות. היא הסיבה והמסובב לכל כבדה של עגמה זו שירדה עליו השתא. רות, היה יחיא הוגה בשמה ולבו נגדש במכאוב ומרורים. ומיני הרהורים נוגים היו צפים בו. בכל אותן שעות מועטות שבהן היה הוא שרוי במחיצתה — סיפק היה בידה של זו לסכסך עליו דעתו ולטלטלה מקצה עד קצה.

אותו יום שירדה ממרומיה אצלו, נשתהתה בביתו וסעדה עם בני משפחתו, ונסמך על כך, ונסתבר לו מכך, ועוד מיני בלבולים כיוצא בכך, וסופה שהניחתו כל־אחר יד ופרחה לה. שיירה בו לאחריה מפת נפש וחלל ריק ונבוב שאין במה למלאו ואין במה לסתמו. ולא כל כך היה חרד ותובע עלבונו, אילו נוהגת היתה עמו בפשטות ואומרת לו: „לאט לך יא חביבי, אי אתה משלי, ולא אני משלך. רפה זהירות שעה אחת קודם זמנה.“ אלא אדרבה, ששעה הוא עצמו מקשה היה לבו כנגדה ומשתנן בלבו אותו פסוק: „התעוץ אחר החסידה בשמים ומפזם בו ואינו פוסק — באה היתה זו ומתרעמת כנגדו וטומנת בו זרעי סרק של תקוות. בשלמה היתה היא צריכה היתה לירד אצלו ביום המחרת? בשלמה צריכה היתה ללבו? בשלמה צריכה היתה להשליח בו חייכות ומבטים? וכלום כל זה בכדי היה? נזכר היה בתשובתו על שאלתה האחרונה שעה שנתלווה עמה ונתפרד הימנה בפתחו של הקיבוץ ועולז היה וצוהל: — „שעות מועטות לאחר שניפגש.“ כך אמר לה ולבו סמוך ובטוח. ואילו לאחר שבא לא שיירה עקב לאחריה, ואפילו נאמר, אמת מה שיעקב סיפר לו: „נקראה בדחיפות, ע"י שליח, חזרה לביתה“ — כלום לא עלה בדעתה להניח לו כתבה כלשהי, — פתק קטן שבו היא רושמת: „בכאן אני דרה ובכאן יכול אתה לראותני? ה־פ־ר־ו־ה ה־י־ת־ה ו־ש־כ־ח־ה, ודאי! כך דרכו של ענין שאינו נתפש בלבו של אדם — נשכת, עכשיו שיעקב מפיס היה דעתו ואומר לו: „הרי לך כתבה של רות — וכי שוטה הוא שיוזיל עצמו בעיניה? שכחה — שכחה, אלא שלבו מיאן לשכוח, הלזה נשחק היה בין קשיות־עורף שכבעליו לבין חוסר שכחה שבו.

הימים ימי סתיו, רוחות סער מנשבות, השחק מקדיר פניו ואילני הגפן והשקד חשים להשיר טרפיהם ולפשוק ערייתם. והאכרים השוטים הללו הטילו קרחות בעיטורי כרמיהם בתחלת אביב השתא ושתלו באותן קרחות שיחי טבק, ועכשיו מיטלטלים להם ברוחות הסתיו גבעוליו הערטילאים של שיח ארור זה ומגבירים בלבו של אדם חישתן של צינה ויתמות של סתיו. ואין יחיא יודע על שום מה, ששעה שהיה רואם לאותם שיחים והם נעים כך בעירומם זה במשב רוחות של סתיו, פזמון שמתפזם לא היה פוסק מלבו: „כערער בערבה“ — „כערער בערבה...“ אפשר שחש היה בלבו שאותן קרחות הן הערבה, והוא גופו הערער ששרשיו נעוצים בה, והוא מיטלטל ונע ונד לרותות־פרצים, ערירי, לכך עצבות כוססת היתה בלבו, עצבות גדולה.